

Talabalarining musiqiy-kompyuter faoliyatidagi art-pedagogik texnologiyalar.

Davronov Bekzod Diyor og'li

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti
Xalq ijodiyoti fakulteti Folklor va etnografiya
kafedrası katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Maqolada bakalavriat talabalarining musiqiy-kompyuter faoliyatida kasbiy ixtisoslashtirilgan kompetensiyalarni shakllantirish shartlari "Folklor va etnografiya" o'quv fanidan foydalangan holda ko'rib chiqiladi. Ijodkor talabalarni kasbiy tayyorlashda muvaffaqiyatli natijalarga erishishni ta'minlaydigan tegishli art-pedagogik texnologiyalar to'plami taklif etiladi.

Kalit so'zlar: musiqiy-kompyuter faoliyati, art-pedagogik texnologiyalar, kompetentsiya, faollik.

Kirish. Bugungi kunda musiqiy-kompyuter texnologiyalari sohasi mahalliy tadqiqotlarda ko'plab jihatlar bilan ifodalanadi: o'rta maktab musiqa maktablari o'quvchilari uchun informatika bo'yicha operatsion bilimlarni rivojlantirish, bo'lajak mutaxassislarning musiqiy ovoz muhandisligiga kasbiy va shaxsiy tayyorgarligini shakllantirish; o'qituvchi-musiqachi tayyorlashda musiqiy-kompyuter ta'limi konsepsiyasini amalga oshirish, musiqa dasturlash asoslarini o'rgatish va hokazo.

Pedagogika fani kompetensiyalarning mohiyatini bilim, qobiliyat, malaka, shuningdek, shaxs xususiyatlari va maxsus qobiliyatlari orqali ochib beradi. Muayyan xodimning malakasini tavsiflovchi malaka darajasi kasbiy kompetensiyalarni egallashiga bog'liq bo'lib, bu bilim, ko'nikma va tajriba darajasini aks ettiruvchi ta'lim muassasasi bitiruvchisining ishbilarmonlik va shaxsiy fazilatlarining ajralmas xususiyati sifatida tushunilishi kerak. mehnat faoliyati maqsadlariga erishish uchun, shuningdek, shaxsning ijtimoiy va axloqiy pozitsiyasi uchun yetarli.

Asosiy qism.

Musiqa va kompyuter faoliyati bilan shug'ullanuvchi talabalarda kasbiy ixtisoslashtirilgan kompetensiyalarni shakllantirish jarayonini o'rganish zarurati

bakalavriat ta'limi natijalariga qo'yiladigan zamonaviy me'yoriy hujjatlar talablari, shuningdek ularni ixtisoslashtirilgan tayyorlashning o'ziga xos xususiyatlari bilan belgilanadi, chunki bu kompetensiyalar faqat musiqiy-kompyuter faoliyati jarayonida rivojlanishi mumkin. Ammo umuman pedagogika fanida va xususan musiqa pedagogikasida bu muammo kam o'rganilgan. Natijada, talabalar ko'rib chiqilayotgan kompetensiyalarning etarli darajada yuqori darajasiga ega emaslar, bu ularning o'quv va keyingi ijodiy faoliyatida musiqa va kompyuter dasturlaridan foydalanish imkoniyatlarini cheklaydi. Shu bilan birga, professional musiqa ijodida, shuningdek, musiqa va musiqiy-pedagogik ta'lim muassasalarida kompyuter texnologiyalari sohasida yuqori malakali mutaxassislariga bo'lgan ehtiyoj muttasil ortib bormoqda.

Yuqoridagilar bizga bir qator qarama-qarshiliklarni aniqlashga imkon berdi:

- ilmiy-nazariy jihatdan: pedagogika fanida talabalar o'rtasida kasbiy ixtisoslashtirilgan kompetensiyalarni shakllantirish muammosini ishlab chiqish va kasbiy musiqa ta'limi doirasida ixtisoslashtirilgan o'quv fanlari bo'yicha darslarda musiqiy-kompyuter faoliyatida ushbu jarayonni yetarli darajada bilmasligi o'rtasida;

- ilmiy-uslubiy jihatda: ta'lim dasturini o'zlashtirish natijalariga davlat ta'lim standarti talablari (shakllangan kompetensiyalar shaklida) va musiqa fanini amaliyotga tatbiq etish orqali musiqiy-kompyuter texnologiyalari yo'nalishi bo'yicha bakalavrlarni musiqiy-kompyuter faoliyati orqali tayyorlashning nazariy va uslubiy ta'minotining zaifligi.

"Musiqiy-kompyuter texnologiyalari" tushunchasi bugungi kunda bir nechta ma'nolarga ega, ular orasida biz quyidagilarni ta'kidlaymiz:

- elektron resurslardan foydalangan holda musiqa materialini yaratish, qayta ishlash va ko'paytirish uchun innovatsion kompyuter texnologiyalari;

- kasbiy va qo'shimcha ta'lim sohasi va tizimi;

- mumtoz musiqa ta'limi va kompyuter texnologiyasini uyg'unlashtirgan talabalar tayyorlash profili.

Yuqorida keltirilgan ma'nolarda ko'rib chiqilayotgan musiqiy-kompyuter texnologiyalarining o'ziga xosligi musiqiy-kompyuter faoliyatining yangi, integratsiyalashgan turi bilan bog'liq.

Har qanday faoliyat ikki jihatdan iborat:

1) inson va atrof-muhit o'rtasidagi o'zaro ta'sirning faol jarayoni, uning ehtiyojlarini qondirish va undan tashqaridagi atrof-muhit ob'ektiga maqsadli ta'sir qilish;

2) sub'ektning shaxsiy va ijtimoiy ehtiyojlarini qondirishning uning harakatlariga bog'liqligini anglash natijasida yuzaga keladigan harakatlar majmui.

Faoliyatning muvaffaqiyati va yo'nalishi ko'p jihatdan ehtiyojlar, vazifalar, shartlar, harakatlar va operatsiyalar bilan bir qatorda uning tarkibiy elementlarini tashkil etuvchi maqsad va motivlarni belgilash bilan belgilanadi.

Talabanning ish faoliyatini baholash yakuniy element bo'lib, erishilgan natijalarni belgilangan maqsad bilan taqqoslash imkonini beradi. Shu bilan birga, faoliyatning barcha elementlari tahlil qilinadi, bu zaif tomonlarni aniqlashga, keyinchalik shunga o'xshash harakatlarni bajarishda xatolardan qochishga va talabanning tajribasini boyitishga yordam beradi.

Ta'lim faoliyati samaradorligining sub'ektiv shartlari talabanning ta'lim maqsadiga erishish uchun uni amalga oshirish zarurati mavjudligini, o'z ta'lim faoliyatini tashkil etish tajribasini, o'quv faoliyati mazmuni va tabiatining individual xususiyatlarga, hissiy, psixologik va jismoniy holat xususiyatlariga muvofiqligini nazarda tutadi.

Ta'lim faoliyati samaradorligining ob'ektiv shartlari uchta guruhni birlashtiradi. Tashkiliy jihatdan ishonchli motivatsiya va o'quv maqsadlarini aniq belgilash, o'qituvchi nazoratini oqilona rejalashtirish va tashkil etish va ob'ektiv baholash kiradi. Atrof-muhit - bu o'quv jarayoni rahbari tomonidan o'quv guruhida qulay axloqiy-psixologik muhitni yaratish, o'quv, turmush va sanitariya sharoitlari standartlarini qo'llab-quvvatlash. Resurs ta'minotiga moddiy-texnik ta'minot (qurilmalar, qurilmalar, o'quv materiallari, o'quv maydonini tashkil etish), axborot

(ta'lim tashkilotining axborot-kutubxona fondlari) va xodimlar (ta'lim muassasasining vakolatli rahbarlari, o'qituvchilari va xodimlari) kiradi.

Shuni ta'kidlash kerakki, faoliyatga e'tibor qaratish eng muhim didaktik tamoyil bo'lib, uning asosiy shakllarida: mustaqil ish, o'quv jarayoni va loyiha faoliyatida ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi.

Faoliyatga yo'naltirilgan ta'limning asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

- talabalarning qiziqishlari, ularning mustaqil faoliyati va boshqaruviga e'tibor qaratish;
- aqliy va jismoniy mehnat o'rtasidagi bog'liqlik;
- nutq kelishuvi va maqsadli ish orqali amalga oshiriladigan o'qituvchi va talabaning birgalikdagi harakatlari;
- faoliyat mahsuliga yo'naltirish.

Ko'pgina musiqashunoslarning ta'kidlashicha, musiqa darslarida o'quvchilar tomonidan musiqiy-eshitish tushunchalari, real tovushli musiqa va intonatsiya-eshitish tajribasi asosida o'zlashtiriladigan nazariy bilim va ko'nikmalarsiz musiqani bilish deyarli mumkin emas.

Musiqa tinglash faoliyatiga munosabatni shakllantirishning o'ziga xos xususiyati uning tinglovchining kutishlariga va musiqani idrok etish holatiga bog'liqligidir. Bastakorlar, ijrochilar va musiqashunoslar musiqani turlicha munosabatda qabul qiladilar. Bu uchta mexanizm ta'sirida musiqiy tajribani aniqlash bilan bog'liq:

- funktsional - musiqaning hissiy xususiyatlarini adekvat aks ettirishni ta'minlaydigan eshitish va harakat qobiliyatlarining genetik jihatdan aniqlangan ontogenetik xususiyatlari tizimi;
- motivatsion - musiqiy tajriba jarayonining yo'nalishi, tanlanganligi va hissiy tashkil etilishiga ta'sir qiluvchi badiiy va estetik motivatsiya tizimi;
- operativ - pertseptiv, mnemonik, intellektual harakatlar tizimi (vokal-intonatsiya, eshitish diskriminatsiyasi, prognostik va boshqalar).

Musiqiy kompozitsiya va improvizatsiya, an'anaviy ravishda qabul qilingan tasnifga ko'ra, ijodiy faoliyat turiga kiradi.

Bastakor ijodining o'ziga xos bosqichlari va qonuniyatlari mavjud bo'lib, undan oldin reja yoki g'oyaning paydo bo'lishi va shakllanishi kuzatiladi. Musiqani yaratishning dastlabki bosqichi sifatida ehtiyoj o'z tashabbusi (reja, ilhom, ichki ehtiyoj) yoki boshqa birovning niyati (tashqi turtki, tartib) bilan ifodalanishi mumkin. Keyinchalik skitting keladi - ma'lum bir dastur tomonidan "qo'yilgan" yoki ilhomdan olingan qo'shimcha musiqiy stimullarni musiqiy tasvirlarga tarjima qilish. Keyin musiqiy material (faoliyat mavzusi) bo'yicha texnologik ish bosqichiga o'tadi. Kompozitsiyani tozalash va parlatish oxirgi bosqichdir.

Musiqiy-ijodiy faoliyat musiqiy-ijodiy faoliyat turi sifatida nafaqat bastakor rejasini amalga oshirish harakati, balki o'z ijro talqinini yaratishdir. Ijrochining roli musiqiy asarni sharhlashdan iborat: aktuallashtirish va individuallashtirish, musiqachi tomonidan ijro etilayotgan asarni qayta ko'rib chiqish.

Psixologiya fani ijro faoliyatini ikki jihatda tekshiradi: asar ustida ishlash ommaviy tomoshaga tayyorgarlik sifatida va spektaklning o'zi. Aksariyat ijrochilar uni uch bosqichda amalga oshiradilar:

- asar bilan tanishish, ijro kontseptsiyasini amalga oshirish (musiqiy asarning prototipini shakllantirish, musiqa matnini o'rganish asosida o'z musiqa g'oyasini yaratish);

- ijro kontseptsiyasining mujassamlanishi, prototipning ma'lum bir jonli ovozda texnik amalga oshirilishi;

- kontsertdan oldingi tayyorgarlik - "kuzatish", kuchaytirish, o'yin harakatlarini avtomatlashtirish yoki vokal apparatining ideomotor qobiliyatlari.

Inson faoliyatining barcha sohalariga turli xil kompyuter vositalarining kiritilishi bilan musiqiy faoliyatning yangi turi - musiqiy-kompyuter faoliyati paydo bo'ldi. Muallif elektron musiqiy cholg'ular va boshqa kompyuter texnologiyalaridan foydalangan holda elektron musiqa yaratish va ijro etish bilan shug'ullanganligini taxmin qiladi.

Xulosa.

Musiqiy-kompyuter faoliyatining natijasi - yaratilgan musiqiy kompozitsiya shaklidagi elektron mahsulot, musiqa asarini kompyuterda tartibga solish va boshqalar. Talabaning musiqiy-kompyuter faoliyati, kasbiy faoliyatdan farqli o'laroq, ta'lim yo'nalishi bilan bog'liq holda o'ziga xos xususiyatlarga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Аврамкова, И. С. Понятие «компетенция» в современной теории и практике преподавания музыки / И. С. Аврамкова. Текст: непосредственный // Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена. 2010. № 136. С. 144–153.

2. Башкова, С. А. Развитие профильно-специализированных компетенций студентов профессионально-педагогического вуза: диссертация ... кандидата педагогических наук / Светлана Александровна Башкова. Екатеринбург, 2016. 252 с.

3. Бельтюков А. О. Информационные технологии в музыке: рабочая программа / А. О. Бельтюков; Рос. гос. проф-пед. ун-т. Екатеринбург, 2017. 21 с.

4. Конкин, С. В. Сущность профессионально-специализированных компетенций будущего специалиста / С. В. Конкин. Текст: непосредственный // Наука и военная безопасность. 2016. № 1 (4). С. 156–160.

5. Садулаева, Б. С. Формирование специальных компетенций будущих бакалавров профиля «Информатика» в процессе обучения математической информатике: диссертация ... кандидата педагогических наук / Билянт Султановна Садулаева. Челябинск, 2012. 216 с.

6. Эрганова, Н. Е. Педагогические технологии в профессиональном обучении: учебник для студентов учреждений высшего образования / Н. Е. Эрганова. Москва: Академия, 2014. 160 с.

7. Ядровская, М. В. Новые технологии моделирования в педагогике / М. В. Ядровская. Текст: непосредственный // Образовательные технологии и общество. 2011. № 4. С. 377–385.